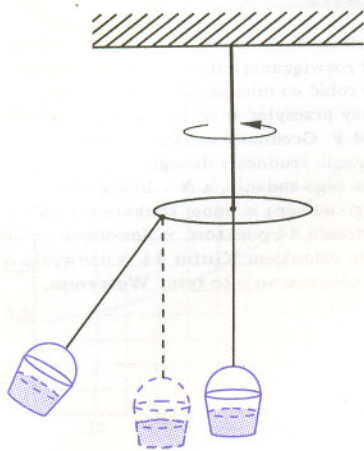

oszacować promień Ziemi. Pomiar taki można przeprowadzić nad odpowiednio dużym jeziorem lub zatoką bez odbijania od brzegu. Polecam Śniardwy, Zatokę Gdańską, Zalew Wiślany i Zalew Szczeciński. Bardzo ciekawym problemem jest określenie dokładności takiego pomiaru.

Rys. 4

Sposób drugi: Eratostenesa

Eratostenes jako pierwszy oszacował promień Ziemi. Dokonał tego w III wieku p.n.e. Jego pomysł polegał na określeniu różnicy szerokości geograficznej dwóch miejsc na tym samym południku. Różnica szerokości wyrażona w mierze łukowej jest równa odległości między tymi miejscami wyrażonej w jednostkach promienia krzywizny. W Polsce takimi miejscami mogą być np. Gdynia i Wodzisław Śląski. Różnicę szerokości geograficznych łatwo można zmierzyć porównując długości cieni rzucanych przez tej samej wysokości przedmioty w to samo południe.

Sposób trzeci: fotograficzny – zobacz „Patrz w niebo” na stronie 16

Po zmierzeniu promienia Ziemi stwierdzimy, że odchylenie poziomu od płaszczyzny, na odległościach rzędu kilkudziesięciu metrów, jest zaniedbywalne w większości zastosowań praktycznych. Niestety, nasze pomiary będą najprawdopodobniej za mało dokładne, aby stwierdzić odchylenie poziomu od kulistości. Pozostanie również kwestia deformacji poziomu związanych z niejednorodnością Ziemi. Czy pomimo tego pion zawsze pozostanie lokalnie prostopadły do poziomu? A co zrobić z naszymi definicjami w przypadku wiaderka na karuzeli (rys. 4)? Ale to już osobny temat.

Zadania

Redaguje Krzysztof OLESZKIEWICZ

M 813. W przestrzeni dane są niezależne wektory $v_1, v_2, \dots, v_n$ o tej własności, że każde dwa z nich tworzą kąt rozwarty. Udowodnić, że $n < 15$.
Rozwiązanie na str. 6

M 814. Na płaszczyźnie rozmieszczono nieskończenie wiele modliszek w taki sposób, by odległość między żadnymi dwiema z nich nie była mniejsza niż dwa metry. Zakładając, że modliszka porusza się z prędkością nie większą niż 10 metrów na minutę, a ponadto owad ten momentalnie umiera z rozpaczy, jeśli upłynie minuta od chwili, gdy po raz ostatni zamordował współplemieńca, udowodnić, że po kwadransie żadna modliszka nie ostanie się przy życiu. Prokreację zaniedbujemy.
Rozwiązanie na str. 10

M 815. Udowodnić, że

$$\prod_{m=2}^{1996} \left(\prod_{n=m+1}^{1997} |\sqrt[m]{m} - \sqrt[n]{n}| \right) \leq \frac{1}{2000}.$$

Rozwiązanie na str. 10

Zadanie z obozu przygotowawczego Olimpiady Matematycznej.

Redaguje Piotr ZALEWSKI

F 455. Z miejsca o szerokości geograficznej ϕ zrobiono zdjęcie nocnego nieba z długim czasem ekspozycji. Jedna z gwiazd zostawiła prostoliniowy ślad. Podać deklinację tej gwiazdy.
Rozwiązanie na str. 7

F 456. Obserwator inercjalny widzi N gwiazd poruszających się wzdłuż prostej. Prędkość pierwszej gwiazdy względem obserwatora wynosi v , a prędkość i -tej gwiazdy względem $(i-1)$ -szej, dla $i = 2, \dots, N$, też wynosi v . Obliczyć prędkość N -tej gwiazdy względem obserwatora. Wykonać przejście graniczne $N \rightarrow \infty$.
Rozwiązanie na str. 11

Zadanie F 456 zaproponował Krzysztof Rejmer.

